

SZÁZ ÉVE SZÜLETETT DR. NECHAY OLIVÉR (1913– 1979)

Dr. Nechay Olivérrel, 1959 májusában, a minisztériumba való kinevezésem után, ismerkedtünk meg. Életfáink gyöktörzse – nyugati civilizációnk társadalmi osztályellentétekre támaszkodó világnézettel fertőzött szemléletével értékelve – áthidalhatatlannak tűnő távolságból indult. Ezért a kettőnk viszonyát legtöbb említés e látszatnak megfelelő folyamatos értékrend különbség jegyében vizsgálja. Mivel azonban ebbe a formába a tényleges viszony történései és eredményei nem illenek bele, hamis rajzolatok mozaikjainak illeszthetetlen alakzatai találhatók szerte szét.

Ennek, sajnos nem csak dr. Nechay Olivér személyi történelmi jellemzésében vannak negatív következményei. A korabeli szakmai krónika objektív, ügyközpontú hitelessége is deformálódik e miatt.

Ami azonban legfontosabb: néhány ellenérdekeltségű integrátor gazdaságsszervezési központ, felzárkózni kényelmes, középszerű, szakmai, vagy hivatali kör, mellőzésre, sőt feledésre ítélte, dr. Nechay Olivér történelmi életművének, egyes szakmatörténeti jelentőségű megállapításait, vagy kérdésként hordozott sejtéseit, hipotéziseit. (Lásd Együtthatási (E) toxikológiai tényező; az LD 50 érték munkavédelmi, élelmezés egészségügyi környezet és természetvédelmi veszélyek tekintetében ellentétesen eltérő jelentősége; a bomlási időt befolyásoló tényezők; a porlasztás hatása a toxikológiában stb.)

A kor hatósági és igazgatási részének mulasztásait kihasználva, valakik észrevétlenül elsajátították, vagy megsemmisítették élete különösen utolsó három évében, a növényvédelem történelmének összeállításához gyűjtött, korabeli dokumentumait, és gyakorlati hagyományait, de ami legnagyobb bűn, saját jegyzeteit.

Sajnálatos módon elveszett a Schirilla György doktossal és Márfi Valérral közösen megszerzett, a szakigazgatási tevékenységünkhöz páratlan forrást jelentő, ezerévnnyi időt átfogó, kötetbe rendezett Törvénytár. Valakiket zavart és szétszórták a belső és külső karantén vizsgálatok eredményeinek feldolgozott tömegét, és a vizsgálati módszerek biztonsági ellenőrzésének statisztikai és más módszerekkel modellezett elemzésének alap és feldolgozott eredményeit. A rendszer öntanításig menő fejlesztése céljával gyűjtött, kutatott vagy mért eredmények vesznek el a múlt homályában és várnak újra felbukkanásra a történelmi jövőben.

Dr. Nechay Olivér, tőlem 17 évvel korábban, vagyis egy korosztályi korkülönbséggel született, egy – a napóleoni háborúkig biztosan visszavezethetően családfájának minden generációs ágában nemesi – felső értelmiségi jelleggel terebélyesedő családban, annak belső működésének, hagyományainak, legfőbb értékeinek, minden mozzanatában megnyilvánuló, konzervatív világnézetével. Emberi közösségi magatartásának erdőgazdasági szemléletű szülői behatásból eredő természet és világszemléletének gyökerei tehát, az ún. Nyugati, vagyis jelen Európai civilizáció fejlődésének, utolsó, ún. „természetes létforma” fázis életnedvéből származnak. Amelyben a család alapú társadalmat, még a rész, a termé-

szet és a teremtő uralja. Még nem a pénz, és hitet, természetet legyőzni akaró tőke, a profit célú tudományegyház a mindenható.

A család történelmi útja, modellje lehetne, az erdélyi magyar nemesség közös sorsának. Annak a hányatott történelmi támolgásnak, amelyet az igazi magyar felsőosztály, a XIX század forradalmi, ezért bosszúállási – majd tőkeuralmi – orkánjaiban, vagy a behódolásig, vagy a „hazaértem” érzetet megtagadó kelletlen repatriálódás miatti önpusztító emigrációig, végig kellett járjon (Lásd pl Wass Albert, Márai Sándor, Kós Károly stb., stb. Dok. forrásként: „Erdély irodalmi élete 1918-tól napjainkig” Nyugat 1935.4. sz. Vagy: WIKIPÉDIA „A magyar nemesség”; www.bibl.u.szeged.hu/ha/életmod/ „Polgári arisztokrácia” alfejezet. www.wisocki.hu/old/írások/dok/plmo/htm „Magyar lengyel történelmi kapcsolatok” jegyzetekben)

Ha pedig van nemzeti értelmiségi, aki ne ismerné ennek valódi okát, számolja meg a Millennium ceremóniáin feszengő „kortárs” nemesség, történelmi korú, patinás prémű és kikészítésű, illetve vadonatúj, pazarlóan cifra, banki bőkezűséget hirdető, díszmagyar öltönyeinek arányát.

Több mint másfél évtizedes nemzetközi sikerű együttműködésünk megértéséhez nélkülözhetetlen annak ismerete, hogy én viszont, egy Árpád korig visszamenően, semmi más nagyhatalom által el nem foglalt, szatmári, erdőháti, Ecsedi-láp környéki, erdő birtokossági telkes jobbágy családfá, erdőirtás utáni, állattenyésztő zsellérré leöröklődött birtok-méretű, kálvinista paraszt családjának sarjaként láttam meg az Isten napját. Öröklött világszemléletét – a családközpontú közösségi társadalmi szövevényein keresztül – östudásként kapott, természetes létforma elemeit, a túléléshez nélkülözhetetlen hagyományként hordozó, természettel egyezkedő, paraszti ivadékként. Vagyis a nyugati civilizáció utolsó természetes létforma tartópillérének értékrendjéből eredő lélekkel.

Mindezt ismerve, társadalmi civilizáció-történelmi gyökereink, és vele világnézeti alapértékeink találkozásunkkori különbségét, nem eredeti világszemléletünk és erkölcsi értékrendünk ellentéte jellemezte, hanem a közé nyomakodott internacionalista proletár és kozmopolita polgári, majd spekulatív pénzpiaci neoliberalizmus – bennünk lelki hidegrázást okozó – szemléletünket elnyomorító politikával operáló, pénz uralta karkai kastélyrendszer.

Ebben Ő, egy osztályidegen, magával hozott tudásában kihasználható, személyi anyagában politikailag megbízhatatlannak bélyegzett egyén. Én meg, a tőlem elvárt, de folyamatos gyanú alatt álló, mert gyökerével a magántulajdonhoz kötődő, a szövetségi hűség parancsainak egyre nehezebben engedelmessé hajlandó. „anarchista”, a bensejében, ősi ösztönei elemi fúziós folyamatának fellobbanásával fenyegető, paraszt lelkű, első generációs értelmiségi. Míg Ő egy gödöllői családi házzal, addig én egy reményeket ébresztő picinyke tananyagazdasággal voltam „társadalmasítva”.

Egymást féltve a felesleges felelősségtől, ezt így egyértelműen soha nem beszéltük végig. De beszélgetésünk „külső” szemlélete, a felsőkkel kapcsolatban többes szám harmadik személyben való fogalmazása, a mindkettőnk számára szenvedélyé váló ügyszeretet minden mondatunkban kitüremkedő szakmaisága, annyira zárt volt és minden felesleges tiszteletkörtől mentes, amely meglepte még a közvetlen, felső környezetünket is. Viszont hozzáértést várva és hozzáértésünket látva, tiszteletet és tartózkodást eredményezett. Mondanivalónkat – a növényvédelmi múzeum hagyatékaik között megmaradt sztenogramokban és hangfelvételeken ellenőrizhetően – szakmai vizsgálati eredménnyel, vagy rendelettel és pontos adatokkal indítottuk, nem a párt vagy a kormány tekintélyére bízunk.

Dr. Nechay Olivér 1913. február 16-án, Lippán született. Apja Nechay Oszvald főerdőmérnök. 1926-ban Erdélyből repatriál, de állami erdészetnél nem kap állást. Az Országos Falusi Kislakásépítő Szövetkezetek mérnöke, haláláig. Édesanyja Cosbuc Veturia, egy román

pap leánya. Középiskolai tanulmányait Gödöllőn, a Premonterei Gimnáziumban végezte. Érettségi után, a Budapesti Orvostudományi Egyetem Gyógyszerész Szakán gyógyszerész diplomát szerez, és Aszód és Gödöllő patikáiban, okleveles gyógyszerészként dolgozik. Közben a Budapesti Pázmány Péter Tudomány Egyetem Állami és Jogtudományi karán jogi tanulmányokat végez (1935–1940) és 1941-ben a Kolozsvári Tudomány Egyetemen államtudományi doktori címet szerez.

Felesége Horváth Éva (1916) szintén gyógyszerész, aki öt gyönyörű gyermekének nevelésével való elfoglaltsága miatt, a kötelező két éves gyakorlatot követően nem praktizált. Csak a gyerekek önállóodása idején helyezkedett el a Gyógynövény Kutató Intézetben, ahol analitikai vizsgálatokat végzett,

Gyógyszertári gyakorlat után, Budapesten, a Gyógynövény Kísérleti Állomáson vegyész, majd fővegyész kinevezést kap. Jogi egyetemi évei alatt végig dolgozik. 1941 decemberében a Földművelésügyi Minisztérium Növény-egészségügyi Osztályára kerül, ahol egy ideig a gyógynövény-termesztéssel, majd a paprikatermesztés és -feldolgozás szabályozásának jogalkotási kérdéseivel foglalkozik. 1945-től miniszteri segédtitkár, 1946 novemberétől segédtitkár kinevezést kap.

A háború végével, a pusztítás és a termelés csökkenése miatt, ellentmondást nem tűrő követelményként lép fel minden államban, az éhínség felszámolásának politikai hatással bíró feladata. Ezen belül, a háborúval más kontinensekről akadálytalanul áthurcolt, eddig ismeretlen növényi kártevők (köztük a burgonya- vagy kolorádó bogár, kaliforniai pajzstetű stb.) megjelenése, burgonyavészhez hasonló következményekkel fenyegető elterjedése. Ennek okán, a nemzetközi politika leporolja az 1935- ben született Római Növényvédelmi Egyezményt, és követelni kezdi annak végrehajtását. Ezen belül, az államok hatósági rendszerében, növényvédelmi zárszolgálati rendszerek létrehozását. Ezt nálunk a Központi Zárszolgálati Laboratórium és Szolgálatnak, a Növényvédelmi Kutatóintézetrel kooperáló, eseti megoldásaival, oldották meg.

1945-től azonban, a burgonyabogár elterjedésének megakadályozása a nemzetközi politika szintjére emelkedett. Ezért napirendre került a növényvédelmi feladatok törvényi szabályozása, illetve a növényvédelmi szolgálat szervezetének, jelentőségének megfelelő átrendezése, s vele a minisztériumi elvi irányítás önállósításának igénye. Nechay Dr. paprikatermesztés irányultsága, főelőadói címmel, növényvédelmi irányba változott. A honi szakosított növényvédelmi államigazgatás születésének bábjaként, közelmúltjának legjobb ismerője. Ő, azon a területen volt a legtájékozottabb, ami az én ismereteimben a leghiányosabb volt.

A kinevezésem utáni első évet, az operatív vezetési teendők ellátása mellett az alapos és általános fejlesztési elvek kialakításával együtt járó helyzetelemzésre fordítottam. Természetes, hogy ebben elsődleges segítőtársam, személyügyi besorolásától függetlenül csak Ő lehetett. Ezért nagyon sokszor, számára kiszámíthatatlan időbeosztást előidézve, magamhoz kértem. Ezt belátva, megpróbáltunk menetrendet tervezni a szakmai munkában.

A sokirányú sokszor ellentétes célú szakmai helyzetet elemezve, ha nem akartuk, hogy a még képlékeny szervezet energiája kaotikus kapkodásban, ösztönösen követett zsákutcák labirintusaiban, vagy bürokratikus, adminisztratív önvédelemben haljon el, a fő irányokat meghatározó stratégiai koncepciót kellett kidolgozni és érvényre jutatni. Dr. Soós Gábor akkori főnökünk jóváhagyásával meghatároztuk a fejlesztés vízióját, irányait, a koordináló alapelveket és a szükséges diszciplináris fejlesztések struktúráját és algoritmusát a következő alaptételek mentén:

- A magyar mezőgazdaság politikailag meghatározott uralkodó szervezeti formája a kolhoz modellű nagyüzem lesz, ennek megfelelő epidemológiai, gradológiai következményekkel és kockázattal.

- Az ágazatban a technológiai fejlődés előreláthatóan két csúcsterületen, a gépesítés és kemizálás területén várható.

Ezért a kemizálás fő irányát képviselő növényvédelmi fejlesztés stratégiai víziója, a kémiai eszközök sajátosságainak és veszélyeinek ismeretében, az akkor domináló gépészetéhez hasonló komplexitással, szakember lépcsővel, az okszerűség biztosításához szükséges közösségi szakmai szolgáltatással, megelőzés elvű szaktanácsadással és ellenőrzéssel tevékenykedő, korszerű technológiai ágazat létrehozása volt.

- A kémiai eszközök társadalmi és munkahelyi veszélye roppant nagy, és kiemelkedő társadalmi fontossága, a visszavonhatatlan technológiai hatékonysága, végtelen egyszerű megjelenési formája és felhasználási módja miatt van. Minden tekintetben az a legveszélyesebb, ami okszerűtlen és szakszerűtlen. Másrészt, minden növényvédő szer, mérreg. Semleges kemikália nincs, csak elviselhető. Ezért használatukhoz konkrét szaktudás szükséges. Az okszerűség biztosításához diszciplináris biológiai és előrejelző szakmai háttérrel, a szakszerűség ellenőrzésére pedig, ellenőrző, analitikai laboratórium-hálózatot kell létrehozni. A laboratórium a kemizálásban ugyan olyan nélkülözhetetlen ágazati terület, mint a szerviz és javító hálózat a gépészetben.
- A technológiai ágazattá válás leghalaszthatatlanabb feladata a vegyi anyagok szakszerű, nagyüzemi felhasználásánál nélkülözhetetlen, komplex hatás-ismerettel rendelkező szakemberképzés beindítása, a tevékenység minden szintjén.
- A kemizálás veszélyes üzem. Halaszthatatlanul ki kell dolgozni egy át fogó, nagyüzemi tevékenységnek megfelelő munkavédelmi rendszabályt, a végrehajthatóság kritériumának lehető legjobb érvényesítésével.
- Mivel a kemizálás területén új eredmények tömeges megjelenése várható, a szervezet – a többhasznúság egész fejlett világban terjedő elve alapján – a feladatának elvégzéséhez multhatatlanul szükséges, korszerű eszközök fogadó készsége érdekében, váljon erős, országos, technológiai transzfer, és K+F. szervezetté. Az állomásoknak tehát a magyar növényvédelem megyei szakmai és fejlesztési központjává kell fejlődnie.
- Az operatív gépi, technológiai feladatoknak, az állami védekezés végzésén kívül, a gépállomások feladataihoz hasonlóan, a termelőüzembe kell kerülniük.

A többirányú és -eredetű események növekvő nyomását és a rohamosan terjedő tevékenység várható gondjait előrelátva, megállapodtunk, hogy minden felvetődő probléma megoldásának csak egyetlen módját tartjuk elfogadhatónak: a konkrét ismereteken, vizsgálatokon, és elemzéseken nyugvó korrekciót vagy orvoslást. Olyan viharszerű gyorsasággal fejlődő területen, mint a kemizálás, az igazi ok megtalálásának elmulasztása, szőnyeg alá söprése vagy elkenése, kezelhetetlenül felgyorsuló veszélyhullámot okozhat. A pontosan tisztázott események és károk társadalmi ismeretének hatása, csak sürgetőleg, tehát támogatólag hathat a program végrehajtásához szükséges feltételek megteremtésében.

Az eleinte saját szerepét csak adatszolgáltatóként meghatározó dr. Nechayt, egyre inkább érdekelni kezdte majd büvkörébe vonta a kibontakozó tervezet. Ez új energiát adott közös munkánknak, és viszonylag sajátos emberi és munkatársi viszonyt teremtett köztünk. A munka bizalmi jellege, egyre inkább bizalmi alapot adott kapcsolatunknak. Úgy érzem kölcsönösen, de részemről ez volt a bázisunk. A szenvedéllyé váló közös cél összetartásával cementált, kételkedés nélküli bizalom. Ebből eredően sajátos kapcsolatunk formálódott. Őszinte, de különlegesen baráti. Ugyanis, a korkülönbségnek, nálunk, parasztknál, ellentmondást nem tűrő és társadalmilag megkövetelt tisztelete, elemi magatartás követelmény volt. Az ősi nemességnél, a magázó tisztelet még a parasztságánál is erősebb volt, amíg egy részük, francia módra hivatalnokká nem "világiasodott". A felvilágosó-

dott polgári magatartás első, egyenrangúság jeladása a tegeződés volt. Nem is beszélve a környezetünkben tomboló és az egyenlőség „elsődlegességét” harsogó urbánus proletár tegeződés leereszkedő, propagandisztikus hangsúlyozásáról. Nagy igyekezetem ellenére én még csak egy egyszerű mázolt, e színjátékba kívülről bekerült, félkész értelmiségi voltam. Hónapokig tegezett és én, a kora miatt nem tudtam, nem voltam képes viszonzni, ami viszont nagyon zavarta. Végül barátá csiszolódtunk, de teljesen oldott haverség cinkoskodó szabadosságát mellőzve. Inkább az idősebb fivér formai viszonyai voltak ránk érvényesek, a vérség kötelezettségei nélkül.

Természetes volt, hogy Katzián Viktor, akkori helyettesem 1963-ban történt nyugalomba vonulásával, számos önjelölt „káder” szervezkedése ellenére, Őt választottam helyettesemnek. Hajlott kora, ilyen időtávlatból visszanezve is kijelenthetem, hogy bár néha, testvéreknél szokásos szilajsággal vitakoztunk, soha meg nem bántam.

Az ügy szempontjából nagyon hatékony emberi kapcsolat volt ez. Tizenöt, szoros munkakapcsolatban eltelt év eredményei igazolják. Úgy látszott ezt ő is így értékelte. Pedig hányan, hányféle okból tették ezt próbára. Sőt hányan próbálják torzítani ma is. Különösen olyan önminősítő „dokumentőr” zsenik, akiknek „felfedezését” más „méltatlanokkal” szemben, „önkéntes” alapon elmulasztottam. Az elért eredményekkel cáfolom őket. Azok, a felfedezettekkel születtek. Harsány, (Soós főnököm szerint egyenesen perverz) fitogtatása volt a nálunk uralkodóvá vált bizalmi viszonyoknak, amikor, igaz minden felelőssel együttesen egyeztetett programmal az irattáskájában, nem egészen két éves főosztályvezető helyettesi kinevezéssel, az 1963–64 tanév idejére, „én sem szeretem ha a kezem alá kaparásznak” jelszóval magára hagytam úgy, hogy az éves, párt végrehajtó bizottsági főosztályi beszámoló elvégzésén kívül, a főosztályra nem jártam be. És alig volt nálam büszkébb ember azon okból, hogy egy éppen teljes menetben fejlődő, új mezőgazdasági technológiai ágazat építésének irányítását, megállapodásunktól (mert meggyőződésétől) egy centiméterrel sem eltérve, személyi dossziéjában (amit a hivatalban soha nem néztem, ő ugyanis e téren a főnökünkhöz tartozott) politikailag „alkalmazkodó” bejegyzéssel dr. Nechay Olivér főosztályvezető helyettes vezeti. Tette ezt néhány, ötvenhat miatt visszaminősített, vagy honvédségnél lefokozott reszortfelelőssel és még csak szakérettségivel rendelkező, munkáskáder osztálytitkárral az oldalán, aki ez időben, egyben tanítványa volt az egyetemem.

Kinevezésétől kezdve, dr. Nechay Olivér, a növényvédelem jogi szabályozásának gondozója, a növényvédelmi jog diszciplináris fejlesztésének karmestere. E feladat színvonalának garantálása érdekében a hatvanas évek első negyedében mellé kerül dr. Schirilla György a növényvédelmi pragmatikus jogalkotás és jogi szabályozás gyakorlati megfogalmazója. Az első növényvédelmi törvény (növényvédelmi kódex) megalkotója azonban még Nechay Olivér volt. A növényvédelmi munkavédelmi szabályozás terén is nemzetközi tekintélyű társat találtunk dr. Bordás Sándor egyetemi tanár személyében. Növényvédő szer és maradvány analitika terén dr. Jozepovits Gyula, élelmiszer biztonság terén dr. Czieleszky Vilmos voltak a szakértő társak. Ezeken a területeken, ez időben, a jogi szabályozás egy korszakkal lépett előre.

- Kötelező Növényvédelmi Óvórendszabályok kiadására került sor 1962-ben.
- A teljes szakmai lépcsőknek megfelelő oktatási rendszer gyakorlati kiépítése befejeződött 1962-ben.
- Európában elsőnek, egységes Növényvédelmi Törvény – Növényvédelmi Kódex – került kiadásra 1964-ben.
- A balatoni halpusztulás okának tisztázására kidolgozott hatósági vizsgálatok végrehajtása és értékelése, benne belső használatra az egyre sokoldalúbb kemizálás körül-

ményei közötti permanenssé váló és növekvő S faktor (össz.hatásexponencia) bizonyítása, modellezésének fő kultúránkénti megtervezése és kísérleti beindítása.

- **A világon először, a DDT-mentesítést célzó jogszabály született 1966-ban.**
- Az LD₅₀ értékre alapozott toxikológiai értékelés elégtelenségének megállapítása és új munkaegészségügyi, élelmezés-egészségügyi és környezetvédelmi veszélyességi pontszám alapján álló toxikológiai és engedélyezési rendszer kidolgozására és nemzetközi elfogadására történő előterjesztés született 1967-ben.
- A rendkívül gyors fejlődés miatt, a növényvédelmi kódex átdolgozására, korszerűsítésre lett szükség 1968-ban.
- Új karantén vizsgálati rendszer kidolgozására került sor 1969-ben.
- Országos Növényi Virusmentesítési Program elfogadására került sor 1971-ben.
- Növényvédőszer-maradék ellenőrzési, analitikai és toxikológiai laboratóriumi rendszer életre hívására került sor 1966–72-ben.
- Megkezdődtek a vizsgálati módszerek hatékonyság ellenőrzésére vonatkozó országos modell kísérletek (1968).

A fenti felsorolás a dr. Nechay Olivér közvetlen felügyelete alatt tevékenykedő szakterület válogatott témáit és eredményeit reprezentálja, nem említve a rendszer más részlegeinek tevékenységét.

A növényvédelmi rendszer társadalmi és gazdasági érdek-centrikusságának köszönhetően, a járvány és mérgező társadalmi veszélyt hordozó jellege ellenére, biztosította az elhárításhoz szükséges három alapelv érvényre jutását.

Elsőként, mindkét veszély típusnál, a megelőzés elsődlegességének érvényesülését. Ökonómiailag tisztázva, hogy nincs olyan drága járvány vagy mérgezés megelőzési tevékenységi rendszer, (beleértve a karantén intézkedés-rendszert is) amelyik ne lenne többszörösen olcsóbb, mint az elterjedés vagy járvány bekövetkeztével, a szükséges technológiai eljárások összes költsége, vagy mérgezésből származó, minden irányú, valóságos veszteség.

Másodikként, hogy a korszerű szakismertek birtokában, a rendelkezésre álló védekezési módok és eszközök között válogatva, 250 000 hektár átlagterületre kiépült laboratóriumi ellenőrző hálózat mellett, garantáltan biztosítható legyen, hogy a fogyasztó ne találkozzon a használt vegyi anyag megengedettnél nagyobb dóziséval.

Harmadikként, annak biztosítás, hogy a védekezés toxikológiai hatása, térben és időben a kezelt területen belül maradjon. Illetve a táplálékláncon vagy meteorológiai, környezeti elemekkel stb. ne terjedjen tovább

Ezen követelmények elérésének realitása adta a magyar növényvédelmi rendszer kiemelkedő nemzetközi hírnevét. És azt a történelmileg páratlan minősítést, amit ország még el nem ért. A FAO, az UNIDO és az EPPO, tehát az ENSZ „kapitalista tábor” országai által uralt nemzetközi, növényvédelmi, élelmiszer termelési és iparfejlesztési szervezetei, illetékes vezetőinek személyes látogatásával, kormány szinten bejelentve és felkérve a „harmadik országok” szakember képzésében és szervezeti fejlesztésében való részvételre: **miniket a növényvédelem nemzetközi modell szervezetévé minősítettek.** És azok maradtunk 10 évig.

Néhány nappal ezelőtt a családtól lehetőséget kértem és kaptam, dr. Nechay Olivér néhány, személyi anyagának, ereklyeként őrzött dokumentumaiba való betekintésre. Egyebek között ismételt „életút” leírásába.

Ezt az akkori személyügy, más területekhez hasonlóan a megbízhatatlanság gyanújának jelzésére, és a rendszerhez való alkalmazkodási törekvés erősítésére használta. Ismerve jellemét, összeszoruló gyomorral éreztem azt a családja miatti félelmet, és deformálódott kifejezésmo-

dot, amellyel szorongva válogatja az alkalmazkodást tanúsító közlendőket. Uram Isten! Micsoda szellemi potenciálokat semmisítettünk meg az uralomra tolakodott pauper, iparos szintű proletár elitnek a szellemi kisebbségi érzéséből táplálkozó, megfélemlítéssel való uralkodása következtében. Mi lett volna belőlünk a DDT mentesítési program kül- és gazdaságpolitikáig érő erőformáival való ütközésében, ha az akkori lelki helyzete mellett állunk ki. Vagy ha a kölcsönös őszinte bizalom tudatában való teljes feloldódás hiányában, az öt kormányzati szakértő bármelyikének megremeg a lába és feladja álláspontját? És milyen katarzis hogy éppen a koncepció kidolgozásába való azonos jogú részvételre épülő, őszinte bizalom hatására, biztonságérzet nyerve.

Dr. Nechay Olivér, képes volt a szakmai fejlesztés kockázatvállalásának társ karmestere, tartó oszlopa lenni. Eredményként azonban, a DDT mentesítési program, a balatoni szennyeződéssel együtt volt az a közvéleményt mögénk állító ugró bástya, amelyről a „**megvizsgáltuk és megállapítottuk**” jelszó biztonságával elrugaskodva, döntő részben saját tudásunkra, zseniális szakeroinkre támaszkodva úgy repültük végig a hatvanas évtizedet, hogy mire a vezetés felngett, már a rendszer működő bemutatói ámitották el.

Ezt látva, egy hirtelen mozdulattal tették a nyakunkba, az agrokémia, talajerő gazdálkodás, majd a melioráció távlati stratégiájának és programjának vezetését. A nélkül, hogy szóvá tette volna, akkor láttam biztonságában megbillenni. Nem csodáltam. Egy patikus szemléletével, tízévnnyi szüntelen innovációs erőfeszítés végén, kunhalmokként tornyosuló, pucéran ázó, fagyó, folyó, szivárgó műtrágya hegyekbe, egész tábla nagyságú területeket elöntő hígtrágya, hétmillió köbméter szerves trágya-hordalék tömeggel ütközve, újabb tíz év maratoni feladatára fordulni, hatvan évhez közeledve, kit ne rázott volna meg? Természetes hogy ennek közvetlen vezénylet-re ennek megfelelő képzettségű helyettes állítottunk be. Mint első helyettes azonban végül is, az egészért is felelős volt. A felelősségnek ez az újabb tömege, mikroanalitikai pontossághoz szokott szemlélete miatt, számára az agrokémia brutálisan darabos módszertanának idegen hulláma, a nemzetközi siker hatására csak növelte a kockázat érzését. Mindez, de legfőbbképpen egy csodálatos kislányának elvesztése, az ő mélyen konzervatív családfelfogását ismerve, nincs emberi tartás és erő, amelyet ne roppantana össze.

Tiszteletemet csak növelte az erőfölötti erőfeszítés, amellyel igyekezett, hogy hivatali magatartásán mindez ne tükröződjön. A korábban szinte bémérhetetlen nagyságú munkabírása még így is átlagon felüli volt. Az új eljárásokkal és megoldásokkal kapcsolatban óvatosabb, zártabb volt. Neki volt igazza. A sors annyival jutalmazta, hogy nemzetközileg is elismert sikereinek csúcán 1974-ben vonult nyugállományba. Oktatói, szakírói, kutatói munkáját azonban egészségi állapotának figyelmeztetése ellenére folytatta.

Dr. Nechay Olivér a honi és nemzetközi növényvédelem XX. századi fejlesztésének meghatározó jelentőségű szakértője, személyisége volt. Eredményeinek teljes köre ma még nem ismert, és jelentőségében nem értékelt. Ezért munkájának tanulmányozása, elemzése, kutatása, a szakma megmaradásának feltételei közé tartozik. A növényvédő szer ismerete tantárgy, a növényvédelmi jog- és szakigazgatás elméletének szellemi gyöktörzse. Emberi tartása, példamutató tisztelessége alapján is, példaképe lehet a jövő növényvédelmi szakember generációknak.

Dr. Nagy Bálint
egyetemi tanár

Érkezett: 2013. július 11.